

Başvuru Numarası : 2024/1733
Toplantı Tarihi/Sayısı : 03.02.2025/55
Karar Numarası : 2025/3
Başvuran : G.S.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Kütahya T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın bulunduğu Ceza İnfaz Kurumundaki kalabalıklaşma nedeniyle işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği, görüntülü görüşme imkanına sahip olmadığı ve Kurum kantininde sunulan ürün çeşitliliğinin yetersiz olduğu iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Kütahya T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunduğunu, Kurumda kurum kapasitesinin üzerinde mahpus barındırılması nedeniyle mahpusların kaldığı odalarda temiz yaşam koşullarının oluşturulmadığını, kendilerine sunulan sosyal, kültürel ve sağlık hizmetlerine erişimlerinin güçleştiğini,

b. Dilekçe tarihi itibarıyla iki aydır sağlık sorunları olmasına rağmen muayene olamadığını, ilaçlarının sık sık geç geldiğini,

c. Odalardaki kalabalıklaşmanın sıkışıklığa ve gürültüye neden olduğunu, bu durumun psikolojilerini olumsuz etkilediğini,

ç. Kurumda görüntülü görüşme imkanı bulunmaması nedeniyle yakınlarıyla yeterli düzeyde iletişim kuramadığını,

d. Kurum kantinindeki ürün çeşitliliğinin yetersiz olduğunu iddia etmektedir.

3. Muhatap Kütahya T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü'nden alınan yazılı görüşte;

a. Başvuranın kaldığı odanın 55 metrekarelik yatakhane, 34,88 metrekarelik ortak yaşam alanından, 46,5 metrekarelik avludan ve 10 metrekarelik tuvalet ve banyodan oluştuğu,

b. Başvuranın Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu süre zarfında iş güvenliği kursuna katıldığı, sportif ve kültürel etkinliklerden yararlandığı, Kurumun Psikososyal Servis Birimi ile 5 defa bireysel görüşme gerçekleştirdiği, çini atölyesinde iş yurdu faaliyetine katıldığı ve Kurumun kütüphanesinden faydalanmak suretiyle 76 kitap okuduğu, bu süreçte 2 defa haftalık açık ve kapalı ziyaret süresini uzatma ödülünden faydalandığı,

c. Başvuranın Ceza İnfaz Kurumundaki ilk muayenesinin 24/2/2022 tarihinde olduğu, bu tarihten itibaren kendisine muhtelif zamanlarda tanı ve tedavi işlemi yapıldığı, ilaçlarının temin edildiği,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ç. Kantinde iç çamaşırı, havlu, nevresim, çarşaf ve yastık kılıfı, battaniye, yorgan gibi giyim ve tekstil malzemeleri de dahil olmak üzere giyim, yiyecek, içecek, hobi, kırtasiye, küçük ev aleti, elektronik ve beyaz eşya gibi farklı kalemlerde ürünlerin satıldığı belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı cevabi görüşte özetle;

a. Muhatap Kurumun gönderdiği görüşe göre odalarda mahpuslara kişi başı yaklaşık 3,5 metrekaarelik kullanım alanı düşüğünü, havalandırmanın dış alan kabul edilerek kullanım alanı olarak görülmemesi gerektiğini,

b. Revirde en son 17/9/2024 tarihinde muayene olduğunu, söz konusu muayene sonrasında kendisine reçete edilen ilaçların 28/10/2024 tarihi itibarıyla henüz kendisine teslim edilmediğini,

c. Ekim ayı içerisinde Kurum revirinde muayene olmak için dört kez dilekçe yazmış olmasına rağmen muayene olamadığını, on gündür devam eden rahatsızlıklarının olduğunu,

ç. Kronik fibromiyalji ve astım rahatsızlıkları mevcut olup Rantudil isimli ilacı raporlu olarak kullanması gerektiğini ancak söz konusu ilaca erişiminde dahi sorunlar yaşadığını, ekim ayında on gün boyunca söz konusu ilaca erişemediğini ya da geç eriştiğini,

d. Müdürlüğün sunduğu kantin sayım listesinden ürünlerin yetersiz ve fahiş fiyatlı olduğunun görülebileceğini belirtmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz..."

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. Mezkûr Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'nci maddesine göre; "*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesine göre; "*(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da*

incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun (TİHEK) amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. TİHEK, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) uyarınca ulusal önleme mekanizması görevini üstlenmiştir. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesiyle; TİHEK’e İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevini yapmak, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek görevleri verilmiştir. Bu çerçevede OPCAT’in getirdiği yükümlülük gereği ulusal önleme mekanizması görevini üstlenen TİHEK işkence ve kötü muamele yasağının ihlali iddiası içeren başvuruları inceleyebilmektedir.

12. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi’nin 7’nci maddesi şöyledir:

“Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz.”

13. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) “İşkence yasağı” başlıklı 3’üncü maddesi şöyledir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz.”

14. Anayasa’nın 17’nci maddesinde herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı güvence altına alınmıştır. Mezkûr maddenin 1’inci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmış, 3’üncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağına, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya muameleyle tabi tutulamayacağına yer verilmiştir.

15. Yukarıda belirtilen normlar çerçevesinde işkence ve kötü muamele yasağı, ulusal ve uluslararası insan hakları metinlerinin en temel hükümlerinden biri olup devletin alıkonulmuş kişilere işkence, zalimane, gayriinsani ve küçültücü muamele veya ceza uygulayamayacağını ifade etmektedir.

16. İşkence ve kötü muamele yasağı kapsamında devletin negatif ve pozitif olmak üzere iki çeşit yükümlülüğü bulunmaktadır. Devletin negatif yükümlülüğü bireyleri işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleyle ya da cezaya tabi tutmama sorumluluğunu içerirken, devletin pozitif yükümlülüğü hem bireyleri bu tür muamelelerden korumayı hem de etkili bir soruşturma yoluyla sorumluların tespitini ve cezalandırılmasını içermektedir. Bunun için işkence ve kötü muamele teşkil edebilecek fiillerin önlenmesi, bireylerin bu fiillere karşı korunması ve ihlal iddialarıyla ilgili etkin bir başvuru mekanizması oluşturulması gerekmektedir.

17. Bununla birlikte kötü muamele konusundaki iddiaların uygun delillerle desteklenmesi, iddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için, her türlü şüpheden uzak, makul kanıtların varlığı gerekmektedir. Bu nitelikteki bir kanıt, yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karinelere de oluşabilir. Ayrıca delillerin elde edilme sürecinde ilgililerin tutumları da dikkate alınmalıdır (Anayasa Mahkemesi (AYM), *Cezmi Demir ve Diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, para.95).

18. Bunun yanı sıra bir eylemin kötü muamele olarak nitelendirilebilmesi için asgari ağırlık eşiğini aşmış olması gerekmekte olup bu eşik mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etmenler ile muamelenin süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine bağlı olarak her somut olayda ayrıca değerlendirilmelidir (AYM, *Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para. 23).

Ceza İnfaz Kurumunda Kalabalıklaşma Sorunu Olduğu İddiasının İncelenmesi

19. Somut olayda başvuran, tutuklu bulunduğu Kütahya T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda 16 kişilik odada 24 kişi kaldıklarını, Kurumdaki hemen her odada bu yoğunluğun görüldüğünü, bu nedenle başta sağlık hizmetleri olmak üzere kurumda kendilerine sunulan hizmetlerde aksaklık yaşandığını, Kurum revirinde muayene olmakta zorlandıklarını, kalabalığın neden olduğu havasızlığın ve bulaş riskinin hastalıklara elverişli bir ortam hazırladığını ve kendilerini psikolojik açıdan olumsuz etkilediğini iddia etmektedir.

20. Başvuru kapsamında 6701 sayılı Kanun uyarınca muhatap Kütahya T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü'nden başvuranın kaldığı odanın krokisi ile metrekare cinsinden büyüklüğü, odada kalan kişi sayısı, başvuranın Kurumda katıldığı tüm sosyal ve kültürel etkinliklerin, kursların, açık ve kapalı görüşlerin listesi talep edilmiştir. Müdürlük, talep edilen tüm bilgi ve belgeleri Kurumumuza iletmıştır.

21. Kütahya T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü'nün Kurumumuza gönderdiği evraka göre başvuranın kaldığı oda; 55 metrekarelik yatakhane, 34,88 metrekarelik ortak yaşam alanından, 46,5 metrekarelik avludan ve 10 metrekarelik tuvalet ve banyodan oluşmaktadır.

22. Bilgi ve belgelerin gönderildiği 19/9/2024 tarihi itibarıyla, söz konusu odada 26 tutuklu ve hükümlü kalmakta olup bu hükümlülerin büyük bir kısmının en az 3 aydır bu odada kaldığı anlaşılmıştır. Başvuranın ise idari nedenlerle 3/9/2024 tarihinde bu odaya yerleştirildiği öğrenilmiştir.

23. Müdürlüğün Kurumumuza gönderdiği evraktan, başvuranın Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu süre zarfında iş güvenliği kursuna katıldığı, sportif ve kültürel etkinliklerden yararlandığı, Kurumun Psikososyal Servis Birimi ile 5 defa bireysel görüşme gerçekleştirdiği, çini atölyesinde iş yurdu faaliyetine katıldığı ve Kurumun kütüphanesinden faydalanmak suretiyle 76 kitap okuduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca bu süreçte 2 defa haftalık açık ve kapalı ziyaret süresini uzatma ödülünden faydalandığı görülmektedir.

24. Başvuranın Ceza İnfaz Kurumunda kaldığı sürede dış dünya ile iletişim araçlarından ne ölçüde yararlandığı da incelenmiştir. Bu bağlamda başvuranın avukatı ve ailesinden bildirdiği kişilerle açık ve kapalı görüşte görüşebildiği, haftalık telefonla görüşme hakkını kullanabildiği görülmüştür.

25. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilmektedir. Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetim hataları veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumlarındaki yaşam, mahpuslara sağlanan aktivitelerin genişliğinden, mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (AYM, *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para.37).

26. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre; ceza infaz kurumlarında birden çok kişinin bir arada tutulduğu yerlerde bir mahpusun kullanabileceği kişisel zemin yüzeyinin 3 metrekarenin altına düşmesi, işkence ve kötü muamele yasağının ihlaline dair güçlü bir karine oluşturacaktır. Bu durumda ispat yükü idarenin üzerinde olup idarenin kişisel alanın sınırlı tahsisini yeterince telafi edebilecek faktörlerin bulunduğunu göstermesi gerekir. Mahkemeye göre kişisel alanın 3 metrekarenin altına düşmesi halinde şu faktörlerin hepsinin karşılanması gerekir: “(1) gerekli asgari 3 metrekarelik kişisel alandaki azalmalar kısa, ara sıra ve önemsiz ise; (2) bu sürelerle hücre dışında yeterli hareket özgürlüğü ve yeterli hücre dışı faaliyetler dâhil ediliyor ise ve (3)

başvuranın genel olarak uygun olarak nitelendirilebilecek bir tutulma tesisinde tutulmuş olması ve tutukluluk koşullarının başka ağırlaştırıcı yönleri bulunmuyor ise...” (AİHM, *İlerde ve Diğerleri/Türkiye*, B. No.: 35614/19 ve 10 diğer, 5/12/2023, para.169).

27. Mahpus başına 3 ila 4 metrekare arasında kişisel alana sahip bir ceza infaz kurumunda ise alan faktörü, uygun olmayan fiziksel tutukluluk koşullarının diğer yönleriyle birleştiğinde işkence ve kötü muamele yasağını ihlal edilmiş olacaktır. Bu koşullar arasında açık havada egzersiz yapma, doğal ışık veya havaya erişim, havalandırmanın mevcudiyeti, ısıtma düzenlemelerinin yeterliliği, tuvaleti özel olarak kullanma imkânı ve temel sıhhi ve hijyen gerekliliklerine uygunluk gibi kriterler bulunmaktadır. Mahkemeye göre özellikle gün içinde açık hava egzersiz süresinin çok kısa olması mahpusların durumunu kötüleştiren bir faktördür (AİHM, *İlerde ve Diğerleri/Türkiye*, para. 171).

28. AİHM’in ceza infaz kurumlarındaki kişisel alan hesaplamalarına ilişkin belirlediği metodolojiye göre koğuş veya odalardaki tuvalet tesislerinin ve avlunun barınma anlamında yaşam alanı hesaplamasına dahil edilmemesi gerekir. Bununla birlikte, gündüz saatlerinde açık bir havalandırma bahçesine sınırsız olarak erişimin mevcudiyeti, tutukluluğun genel maddi koşulları göz önünde bulundurulurken değerlendirilmesi gereken önemli bir faktördür (AİHM, *İlerde ve Diğerleri/Türkiye*, para.175).

29. Söz konusu metodoloji ışığında somut olayda başvuranın kaldığı odada mahpuslara ait yaşam alanının (yatakhane ve ortak yaşam alanı) toplam 89,88 metrekare olduğu anlaşılmaktadır. Bu odada 26 kişinin kaldığı göz önünde bulundurulduğunda mahpuslara kişi başı 3,45 metrekarelik alan düştüğü görülmektedir. Kişi başına düşen kişisel alanın 3 ila 4 metrekare arasında olması nedeniyle alıkonulmanın diğer yönlerinin ele alınması gerekir.

30. Daha önce belirtildiği üzere Müdürlüğün Kurumumuza gönderdiği evrakta başvuranın Kurumda mahpuslara yönelik düzenlenen sosyal ve kültürel etkinliklere ve kurslara katıldığı, iş yurdundan faydalandığı anlaşılmaktadır. Dış dünya ile iletişimi için önemli birer araç olan açık ve kapalı görüş ile telefonla görüşme hakkından da düzenli bir biçimde faydalandığı görülmektedir. Tüm bu unsurlar Kurumdaki genel yaşam koşullarının değerlendirilmesinde önemlidir.

31. Alıkonulmanın diğer yönleri bağlamında başvuran, Ceza İnfaz Kurumundaki kalabalıklaşmadan kaynaklanan gürültü nedeniyle psikolojisinin bozulduğunu, yemekhanede yer bulmakta zorlandıklarını, tuvalette sıra oluştuğunu, sağlık hizmetlerinden yeterince faydalanamadığını, Kurum revirinde muayene olmak için yazdığı dilekçelerinin dikkate alınmadığını, kronik fibromiyalji ve astım rahatsızlıkları nedeniyle kullanması gereken ilaçların zamanında temin edilmediğini iddia etmektedir.

32. Başvuranın gürültüye, yemekhanede yer bulmaya ve tuvalet kullanımında sıra oluşmasına ilişkin şikayetlerinin çoklu odalardaki tutukluluğun ve diğer mahkûmlarla alan paylaşma zorunluluğunun doğasından kaynaklanan genel bir husus olduğu değerlendirilmektedir. Başvuruda söz konusu problemlerin genel bir husus olmanın ötesine işaret ettiğine dair bir söylem ise bulunmamaktadır. Bu nedenle bahse konu şikayetlerin işkence ve kötü muamele yasağı bağlamında başlı başına bir sorun olarak gündeme gelemeyeceği düşünülmektedir. Sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamadığı yönündeki iddiasının ise ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

33. Devletlerin işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin pozitif yükümlülükleri mahpusların sağlık hakkına ilişkin korumayı kapsamaktadır. Kişinin fiziksel refahı ve kişiye sunulacak tıbbi koruma idarenin pozitif yükümlülüğü kapsamında değerlendirildiğinde, mahpusların alıkonulmanın doğasından kaynaklanan zorlukların dışında zorluk ve sıkıntı yaşamaması, insan onuruna uygun bir şekilde sağlıklarının korunması ve gereken tedavi hizmetlerine tam ve zamanında erişebilmesi gerekmektedir (AİHM, *Kudla/Polonya*, B. No: 30210/96, 26/10/2000, para. 94). Bu bağlamda mahpusun sağlık hizmetlerine erişiminin engellenmesi kötü muamele yasağı çerçevesinde incelenebilecek bir iddiadır. Öte yandan iddiaların yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da

aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere oluşması gerekmektedir (AYM, *Hakan Olğun*, B. No:2014/15588, 25/1/2018, para. 43).

34. Bir mahpusun hekim tarafından muayene edilmesi ve bu bağlamda sağlık hizmetlerinden faydalananın olması doğrudan tıbbi yardımın yeterli olduğu anlamına gelmemektedir (AİHM, *Hummatov/Azerbaycan*, B. No:9852/03 ve 13413/04, 29/11/2007, para. 116). Yetkililerin kişinin alıkonulduğu süre boyunca sağlık durumuna ilişkin kapsamlı ve düzenli kayıt tutması (AİHM, *Khudobin/Rusya*, B. No:59696/00, 26/10/2006, para.83) ve tedavi hizmetlerinin hızlı, doğru ve sistematik olması da (AİHM, *Melnik/Ukrayna*, B. No:72286/01, 28/3/2006, para. 104-106) devletin işkence ve kötü muamele yasağı kapsamında pozitif yükümlülükleri arasındadır. Bu çerçevede ceza infaz kurumunda sunulan sağlık hizmetlerinin genel olarak halka sunulan sağlık hizmetleriyle kıyaslanabilir düzeyde olması beklenmektedir (AİHM, *Blokhin/Rusya*, B. No:47152/06, 23/3/2016, para.137).

35. Başvuranın sağlık dosyasına ilişkin yapılan incelemede başvuranın Ceza İnfaz Kurumundaki ilk muayenesini 24/2/2022 tarihinde olduğu, bu tarihten itibaren kendisine muhtelif zamanlarda 128 kez tanı ve tedavi işlemi yapıldığı, yapılan tedavilerin tamamının ayaktan tedavi olduğu, görevli hekimin tedavilere ilişkin açıklamalarda muayene sonralarında tespit ettiği tanıyı yazdığı, ihtiyaç duyulan tedavi yöntemlerini önerdiği ve ilaçları reçete ettiği görülmektedir. Bazı muayenelerin ardından başvuranın polikliniklere sevk edildiği de anlaşılmaktadır.

36. Öte yandan başvuran, Ceza İnfaz Kurumunun sunduğu evraktaki tanı ve tedavi işlemlerinin hepsinin gerçek anlamda muayene anlamına gelmediğini, bazı işlemlerin yalnız ilaç reçete edilmekten ibaret olduğunu, ekim ayı içerisinde 4 kez dilekçe yazmış olmasına rağmen henüz Kurum revirinde muayene olamadığını, kronik rahatsızlıkları nedeniyle kullanması gereken Rantudil isimli ilacı düzenli kullanamadığını iddia etmektedir.

37. Söz konusu iddialara cevaben muhatap Kütahya T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü, Ceza İnfaz Kurumunda yer alan mahpusların muayenelerinin mevzuata uygun olarak yürütüldüğünü, ihtiyaç duyulması halinde ileri tetkik ve tedavi için devlet veya üniversite hastanelerine sevklerin sağlandığını, bu çerçevede başvuranın da tedavi ihtiyaçlarının karşılandığı, başvuranın iddiasının aksine 14/10/2024, 16/10/2024 ve 31/10/2024 tarihlerinde görevli hekim tarafından tedavisinin karşılandığını ve ilaçlarının temin edildiğini belirtmektedir. Bu hususlar Ceza İnfaz Kurumu tarafından iletilen sağlık fişi ile teyit edilmiştir.

38. Bu bağlamda başvuranın Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu süre zarfında aldığı sağlık hizmetlerinin genel olarak halka sunulan sağlık hizmetleriyle kıyaslanabilir düzeyde olduğu değerlendirilmiştir.

39. Sonuç olarak, kişi başına düşen alanın 3 ila 4 metrekaresi arasında kalması nedeniyle alıkonulmanın diğer yönleri bağlamında yapılan değerlendirme sonucunda başvuranın sosyal ve kültürel etkinliklere ve kurslara katıldığı, iş yurdundan faydalandığı, açık ve kapalı görüş ile telefonla haberleşme imkanını kullanabildiği, açık bir havalandırma bahçesine gün içinde erişebildiği, Kurumda sunulan sağlık hizmetleri düzeyinin genel olarak halka sunulan hizmetlerle eşdeğer olduğu, bu çerçevede Kurumdaki kalabalıklaşma nedeniyle asgari eşiğin aşılmadığı ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

Kurumda Mahpuslara Görüntülü Görüşme İmkânı Sunulmadığı İddiasının İncelenmesi

40. Başvuran Ceza İnfaz Kurumunda görüntülü görüşme sistemi bulunmadığı için yakınlarıyla yeterli düzeyde iletişim kuramadığını, haftalık 10 dakika olarak uygulanan telefonla görüşme hakkının ise yetersiz olduğunu iddia etmektedir.

41. Anayasa'nın 20'nci maddesinde herkesin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı hükmü yer almaktadır. Öte

yandan, ceza infaz kurumlarında bulunan mahpusların özel ve aile hayatına saygı hakları Anayasa'nın 19'uncu maddesi gereği ceza infaz kurumlarında bulunmalarının doğal sonucu gereği sınırlandırılmıştır.

42. Mahpusların özel ve aile hayatına saygı hakları ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal sonucu olarak sınırlandırılmış olsa da aileleri ve yakınlarıyla temaslarını devam ettirecek önlemlerin alınması devletin pozitif yükümlülüğüdür. Bu konuda yaşanabilecek aksaklıkların özel ve aile hayatına saygı bağlamında değerlendirilmesi gerekir. Nitekim AYM mahpusların aileleri ve yakınlarıyla görüşmelerine ilişkin başvuruları özel ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında değerlendirmektedir (AYM, *Y.E.T.*, B. No: 2017/13834, 30/6/2021; *Hüseyin Ekinci*, B. No: 2016/38867, 3/7/2019; *İsmail Ermiş*, B. No: 2019/35533, 13/4/2023; *Zöhre Kaya*, B. No: 2020/10099, 15/3/2023).

43. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

44. Söz konusu içtihatlar çerçevesinde, mahpusların ceza infaz kurumundaki görüşmelerinin özel ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyeti kapsamında kaldığı, işkence ve kötü muamele yasağı ihlaline yönelik olmadığı ve ulusal önleme mekanizması görevi kapsamına girmediği tespit edildiğinden Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

Ceza İnfaz Kurumu Kantininde Satılan Ürün Çeşitliliğinin Az Olduğu İddiasının İncelenmesi

45. Başvuran Kurum kantininde mahpuslara sunulan ürün çeşitliliğinin az olduğunu iddia etmektedir.

46. Başvuru kapsamında 6701 sayılı Kanun uyarınca muhatap Kütahya T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü'nden kantinde satılan ürünlerin listesi talep edilmiştir. Müdürlük tarafından iletilen liste incelendiğinde kantinde iç çamaşırı, havlu, nevresim, çarşaf ve yastık kılıfı, battaniye, yorgan gibi giyim ve tekstil malzemeleri de dahil olmak üzere giyim, yiyecek, içecek, hobi, kırtasiye, küçük ev aleti, elektronik ve beyaz eşya gibi farklı kalemlerde ürünlerin satıldığı görülmüştür. Gıda grubunda ise hazır yiyecekler, kahvaltılık, baharat ve çşni, tatlı, atıştırmalık ve içecek gruplarına ait birden fazla ürün satıldığı anlaşılmıştır.

47. Müdürlük tarafından iletilen listede ürünlerin fiyatları da yazmakta olup söz konusu fiyatların dış dünya ile karşılaştırıldığında normal olduğu ve fahiş denebilecek bir fark bulunmadığı görülmüştür.

48. Başvuran, Müdürlüğün görüşüne ilişkin sunduğu cevabi görüşte hazır gıda ürünlerinin listede dahi az olduğunu, listede bulunan her ürüne her zaman erişemediklerini, fiyatların ise yüksek olduğunu belirtmiştir.

49. Başvuranın kantindeki ürün çeşitliliğine ilişkin şikayetin, talep edilen her ürüne hızlı bir şekilde erişimi kısıtlayan alıkonulmanın doğasından kaynaklanan genel bir husus olduğu, işkence ve kötü muamele yasağı bağlamında değerlendirilebilecek yetersiz beslenmeyi işaret etmediği, fiyatların ise dış dünya ile karşılaştırıldığında yüksek olmadığı, bu bağlamda iddiaların yeterince temellendirilmemiş olduğu ya da gerçeği yansıtmadığı değerlendirilmiştir.

50. Bu çerçevede söz konusu iddianın işkence ve kötü muamele yasağı bağlamında başlı başına bir sorun olarak gündeme gelemeyeceği değerlendirilmiş olup Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun

Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

3/2/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye